

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลของประเทศไทย
Efficiency and Elasticity of Government Revenue in Thailand

ธนชาติ เขตเพิ่มพูน (Tanachart Ketpoempoon)¹ รัฐวิชญ์ จิวสวัสดิ์ (Ratawit Jewsawusde)²
สมบัติ พันธวิศิษฐ์ (Sombat Pantavisid)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล และ 2) ความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลาตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ของปี 2546 ถึง ไตรมาสที่ 2 ของปี 2559 รวมทั้งสิ้น 50 ไตรมาส ประกอบด้วย ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาล ประมาณการรายได้รัฐบาล ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และรายได้ประชาชาติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ ทดสอบความนิ่งของข้อมูล ทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของตัวแปร และประมาณสมการถดถอยในรูปแบบ Log-linear Function ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้รวมของรัฐบาล กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร และกรมธนารักษ์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยค่าดัชนีความพยายามเท่ากับ 0.9955 0.9937 0.9698 0.9560 และ 0.9821 ตามลำดับ ส่วนประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐวิสาหกิจ และส่วนราชการอื่นอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ปกติ โดยค่าดัชนีความพยายามเท่ากับ 1.0417 และ 1.2618 ตามลำดับ 2) ความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ได้แก่ รายได้รวมของรัฐบาล กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และรัฐวิสาหกิจมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ โดยค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 1.0152 1.1111 1.3218 และ 1.3606 ตามลำดับ ส่วนความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้กรมศุลกากร กรมธนารักษ์ และส่วนราชการอื่นความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.7734 และ 0.2874 ตามลำดับ

คำสำคัญ ประสิทธิภาพ ความยืดหยุ่น รายได้รัฐบาล

¹ นักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช max_tanachart@yahoo.co.th

² รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ratawit.jew@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sombat.pan@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) efficiency of government revenue and 2) elasticity of government revenue collection results on Gross Domestic Product (GDP). The study was quantitative research using time-series secondary data analysis from the second quarter of 2003 to the second quarter of 2016, totaling 50 quarters. The information consists of Government revenue, Government revenue estimates, Gross domestic product and National income. Analyze the data with an effort index for revenue collection, Unit root test method, Investigate the long-term relationship, and regression equation in Log-linear Function. The result of this study shows that First, The efficiency of Government total revenue, the Revenue Department, the Excise Department, Thai Customs Department and the Treasury Department are below the norm. Index measures the efforts was 0.9955 0.9937 0.9698 0.9560 and 0.9821, respectively. The efficiency of State enterprise income and other government agencies are higher than normal. Index measuring the efforts were 1.0417 and 1.2618, respectively. Second, the elasticity of government revenue collection results on Gross Domestic Product (GDP) that is ability to maintain economic stability is higher than normal, including Government total revenue, the Revenue Department, the Excise Department, and State enterprise. The elasticities were 1.0152, 1.1111, 1.3218 and 1.3606, respectively. The elasticity of Thai Customs Department, the Treasury Department, and other government agencies, the ability to maintain economic stability, was lower than normal. The elasticities were 0.2819 0.7734 and 0.2874, respectively.

Keywords: Efficiency, Elasticity, Government revenue

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

ปัจจุบันนานาประเทศต่างใช้นโยบายการเงินควบคู่ไปกับนโยบายการคลังในการบริหารเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเครื่องมือบริหารประเทศตามนโยบายการคลัง ประกอบด้วย งบประมาณรายจ่าย งบประมาณรายได้ และหนี้สาธารณะ ซึ่งรายจ่ายของรัฐบาลสามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ 1) รายจ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาล (Government consumption) อันประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน ดอกเบี้ย 2) การลงทุนของรัฐบาล (Government investment) โดยมีความประสงค์เพื่อประโยชน์ในอนาคต เช่น ค่าใช้จ่ายในการวิจัย และการลงทุนในโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และ 3) ค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลจ่ายให้แก่บุคคลหรือหน่วยงานโดยไม่ได้สร้างผลผลิตหรือเรียกว่าเงินโอน เช่น เงินสวัสดิการการว่างงาน เป็นต้น ในส่วนของรายได้ของรัฐบาลนั้น สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ รายได้จากการเก็บภาษีอากร (Tax revenue) และรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร (Non tax revenue) รายได้จากภาษีอากร เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต อากรขาเข้า และอากรขาออก เป็นต้น ส่วนรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร ได้แก่ รายได้จากค่าธรรมเนียมต่างๆ รายได้จากรัฐพาณิชย์ การขายหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น โดยรายได้ของรัฐบาลไทยส่วนใหญ่มาจากการเก็บภาษีอากรซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของรายได้ทั้งหมด (พอฟันท์ อูยานนท์, 2554: 9-49) ซึ่งการที่จะเปรียบเทียบว่ารายจ่ายของรัฐบาลและการจัดหารายได้เพียงพอหรือไม่นั้น รัฐบาลจึงต้องจัดทำงบประมาณแผ่นดินขึ้น ที่ผ่านมามีงบประมาณแผ่นดินเป็นหนึ่ง ในเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ งบประมาณสมดุล (Balanced budget) หมายถึง งบประมาณที่รายได้ของรัฐบาลรวมกันแล้วเท่ากับรายจ่ายของรัฐบาลพอดี ดังนั้น รัฐบาลไม่จำเป็นต้องกู้เงินมาใช้จ่ายหรือนำเงินคลังออกมาใช้ และงบประมาณไม่สมดุล (Unbalanced budget) หมายถึง งบประมาณที่รายได้ของรัฐบาลไม่เท่ากับรายจ่ายของรัฐบาล ถ้ารายได้ของรัฐบาลสูงกว่ารายจ่ายของรัฐบาลเรียกว่า งบประมาณเกินดุล (Surplus budget) ซึ่งรัฐบาลจะมีรายได้เหลือจากการใช้จ่าย เงินคลังของรัฐบาลจะเพิ่มขึ้น ถ้ารายได้ของรัฐบาลต่ำกว่ารายจ่ายของรัฐบาล เรียกว่า งบประมาณขาดดุล (Deficit budget) ซึ่งรัฐบาลต้องกู้เงินหรือนำเงินคลังออกมาใช้จ่าย ซึ่งในระยะหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีโครงสร้างงบประมาณขาดดุลมาโดยตลอด

เพื่อการจัดสรรทรัพยากรและเพื่อการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมนั้น โครงสร้างของงบประมาณจำเป็นต้องมีความสมดุลกัน กล่าวคือ งบประมาณรายรับและรายจ่ายจะต้องเท่ากัน ซึ่งเมื่อรัฐบาลใช้นโยบายงบประมาณขาดดุลก็จะต้องมีการชดเชยงบประมาณขาดดุลขึ้น โดยในการชดเชยงบประมาณขาดดุลนั้นนอกจากการกู้ยืมเงินแล้ว การเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลมักเลือกที่จะเพิ่มรายได้โดยกำหนดเป้าหมายและจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้จากสถิติของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังพบว่า ในปีงบประมาณ 2555 – 2559 ที่ผ่านมารัฐบาลมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 107,889 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 5 ต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2559 : สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.fpo.go.th>)

รายได้ส่วนใหญ่ของรัฐบาลคือ ภาษีอากรที่จัดเก็บจากประชาชน ซึ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการระดมทรัพยากรภายในเพื่อนำมาพัฒนาประเทศคือ การที่ประเทศเหล่านี้มีโครงสร้างภาษีที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ มีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับสูงและมีการบริหารทางด้านภาษีที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีระบบภาษีที่มีความยืดหยุ่นหรือความไหวตัวค่อนข้างสูงเพื่อเอื้ออำนวยต่อการสร้างรายได้ให้รัฐบาล แต่จากปัญหาต่างๆในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างเอกชนกับรัฐ หรือปัญหา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ระหว่างประชาชนเมืองและชนบทสะท้อนให้เห็นว่าระบบภาษีและนโยบายภาษีของประเทศไทยยังมิได้มีประสิทธิภาพเท่าใดนัก จึงสนใจที่จะศึกษาถึงประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลโดยใช้ดัชนีวัดความพยายามในการจัดหารายได้และความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลว่ามีมากน้อยเพียงใด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในความพยายามด้านภาษี หรืออัตราส่วนระหว่างรายรับกับดัชนีที่ใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการจัดหารายได้ จะเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่ารายได้แต่ละประเภทของรัฐบาลมีลักษณะที่เอื้อต่อการจัดเก็บรายได้เพื่อนำมาพัฒนาประเทศหรือไม่ และการตอบสนองของรายรับรัฐบาลแต่ละประเภทที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศจะสะท้อนถึงความสามารถในการช่วยรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลจากการศึกษาจะเป็นข้อมูลให้รัฐบาลนำไปใช้ในการพิจารณาดำเนินมาตรการเพื่อให้ระบบการจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาอาจชี้ให้เห็นแนวทางที่จะเพิ่มค่าสำคัญให้แกรายได้ที่มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อใช้เป็นแหล่งรายได้สำคัญในการทำรายรับให้แก่รัฐบาลในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา

- 1) ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล
- 2) ความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาล อันได้แก่ รายได้ของกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมธนารักษ์ ส่วนราชการอื่น รัฐวิสาหกิจ และผลรวมการจัดเก็บ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ของปี 2546 ถึง ไตรมาสที่ 2 ของปี 2559 รวมทั้งสิ้น 50 ไตรมาส

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ข้อมูลชุดอนุกรมเวลา (Time series) ตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 ของปี 2546 ถึง ไตรมาสที่ 2 ของปี 2559 รวมทั้งสิ้น 50 ไตรมาส ซึ่งรวบรวมจากข้อมูลสถิติและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ประกอบด้วย ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาล ประมาณการรายได้รัฐบาล ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และรายได้ประชาชาติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ ทดสอบความนิ่งของข้อมูล ทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของตัวแปร และประมาณสมการถดถอยในรูปแบบ Log-linear Function โดยวิธีการศึกษาเป็นดังนี้

1. การศึกษาถึงประสิทธิภาพของผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลอ้างอิงหลักการในการคำนวณโดยประยุกต์มาจาก รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2527 : 201-203) ซึ่งการวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้รัฐบาลสามารถวัดจากดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ ตามสมการดังนี้

$$E = (T/Y) / (\hat{T}/\hat{Y})$$

โดยที่

E = ดัชนีวัดความพยายามในการจัดเก็บรายได้รัฐบาล

T = รายได้รัฐบาลที่จัดเก็บได้จริง (ล้านบาท)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

$\bar{T}$ = ประเมินการรายได้รัฐบาล (ล้านบาท)

Y = รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)

(T/Y) = สัดส่วนของรายได้รัฐบาลที่จัดเก็บได้จริงต่อรายได้ประชาชาติ

$(\bar{T}/Y)$ = สัดส่วนของประมาณการรายได้รัฐบาลต่อรายได้ประชาชาติ

ค่าความพยายาม (E) ที่คำนวณได้ถือเป็นเครื่องชี้วัดถึงความสามารถในการจัดเก็บรายได้รัฐบาล ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลตามเกณฑ์ที่อ้างอิงมาจาก รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2527 : 201-203) ดังนี้

ค่า $E = 1$ หมายความว่า ความพยายามในการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับปกติหรือระดับที่ยอมรับได้แสดงว่าการจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับอยู่ในระดับเกณฑ์ปกติ

ค่า $E < 1$ หมายความว่า ความพยายามในการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติแสดงว่าการจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

ค่า $E > 1$ หมายความว่า ความพยายามในการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับสูงกว่าปกติแสดงว่าการจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์

2. การทดสอบความนิ่งของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีเศรษฐมิติ มีเงื่อนไขสำคัญหรือข้อสมมติเบื้องต้นประการหนึ่ง คือข้อมูลอนุกรมเวลาที่น่ามาใช้ในการทดสอบต้องมีความนิ่งหรือความคงที่ของข้อมูล ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนไม่คงที่ในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งสำหรับการศึกษานี้จะใช้วิธีทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธีทดสอบ Unit root โดยวิธีการ Dickey-Fuller test และ การทดสอบหาความสัมพันธ์ในระยะยาวของตัวแปร (Cointegration) ด้วยวิธี Error Correction ตามวิธีการของ Engle and Granger (อานัน อัครพงศ์ อ้นทอง: 2546)

ส่วนการพิจารณาความนิ่งของข้อมูลนั้น วิเคราะห์ได้จากการพิจารณาค่าสถิติ t-statistic ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ของแบบจำลองโดยหากค่าสถิติอยู่ในเกณฑ์แสดงว่า ข้อมูลมีความนิ่ง (stationary) ที่ level ส่วนข้อมูลที่มีลักษณะไม่นิ่ง (non-stationary) จะทำการแก้ไขโดยการทำ differencing ลำดับที่ 1 (1st Difference) หรือลำดับถัดไปจนกว่าค่าสถิติ t-statistic จะอยู่ในระดับนัยสำคัญ 0.05

3. การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยการวิเคราะห์ความไหวตัวของภาษี (Tax buoyancy) ด้วยวิธี Traditional Tax to Income Buoyancy ซึ่งอ้างอิงมาจาก ภูมิฐาน รังคกุลวัฒน์ (2541 : 81) ใช้การประมวลผลการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression Analysis) เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares-OLS) โดยทำให้อยู่ในรูป Log-linear Function ดังนี้

$$\log T = a + b \log GDP$$

โดยที่

T = รายได้รัฐบาล (ล้านบาท)

GDP = ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ล้านบาท)

b = ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ค่าความยืดหยุ่นของรายได้ (b) ที่คำนวณได้จะถือเป็นเครื่องชี้วัดถึงความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐตามเกณฑ์ซึ่งอ้างอิงมาจากสุพจน์ สุวรรณรัตน์ (2557: 28) ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ค่า $b = 1$ หมายความว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงไป รายได้รัฐบาลจะเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนเดียวกัน ซึ่งแสดงว่าระบบการจัดเก็บรายได้ที่ศึกษามีความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐอยู่ในเกณฑ์ปกติ และมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ปกติ

ค่า $b > 1$ หมายความว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงไป รายได้รัฐบาลจะเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนที่มากกว่า ซึ่งแสดงว่าระบบการจัดเก็บรายได้ที่ศึกษามีความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐอยู่ในเกณฑ์สูง และมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

ค่า $b < 1$ หมายความว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเปลี่ยนแปลงไป รายได้รัฐบาลจะเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนที่น้อยกว่า ซึ่งแสดงว่าระบบการจัดเก็บรายได้ที่ศึกษามีความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ

ทั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรรายได้รัฐบาลนี้ จำนวน 25 ตัวแปร ได้แก่

Trd = รายได้รวมของกรมสรรพากร

Trd1 = ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Trd2 = ภาษีเงินได้นิติบุคคล

Trd3 = ภาษีมูลค่าเพิ่ม

Trd4 = ภาษีธุรกิจเฉพาะ

Trd5 = อากรแสดมภ์

Teg = รายได้รวมของกรมสรรพสามิต

Teg1 = ภาษีนํ้ามันและผลิตภัณฑ์นํ้ามัน

Teg2 = ภาษียาสูบ

Teg3 = ภาษีสุรา

Teg4 = ภาษีเบียร์

Teg5 = ภาษีรถยนต์

Teg6 = ภาษีเครื่องดื่ม

Teg7 = ภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้า

Teg8 = ภาษีรถจักรยานยนต์

Teg9 = ภาษีเบตเตอรี

Teg10 = ภาษีอื่นๆของกรมสรรพสามิต

Tcus = รายได้รวมของกรมศุลกากร

Tcus1 = อากรขาเข้า

Tcus2 = อากรขาออก

Tcus3 = รายได้อื่นๆของกรมศุลกากร

Toth = รายได้ส่วนราชการอื่น

Ttra = รายได้กรมธนารักษ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

Tst = รายได้รัฐวิสาหกิจ
Tgov = รายได้รวมของรัฐบาล

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอนได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้รัฐบาล และความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งรายละเอียดของผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้รัฐบาล

1.1 กรมสรรพากร มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 0.9937 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้รวมของกรมสรรพากรอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีความพยายามเฉลี่ยของแต่ละประเภทภาษีของกรมสรรพากรแล้ว พบว่าภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ โดยที่ภาษีธุรกิจเฉพาะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีสูงที่สุด รองลงมาคือ อากรแสตมป์ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามลำดับ

1.2 กรมสรรพสามิต มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 0.9698 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้รวมของกรมสรรพสามิตอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ โดยเมื่อพิจารณาค่าดัชนีความพยายามเฉลี่ยของแต่ละประเภทภาษีของกรมสรรพสามิตแล้ว พบว่ามีเพียงภาษีรถจักรยานยนต์ และภาษีเบตเตอร์เท่านั้นที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ โดยค่าดัชนีความพยายามเฉลี่ยต่ำสุดคือ ภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้า

1.3 กรมศุลกากร มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 0.9560 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้รวมของกรมศุลกากรอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีความพยายามเฉลี่ยของแต่ละประเภทภาษีของกรมศุลกากรแล้ว รายได้อื่นมีค่าเฉลี่ยของดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีสูงที่สุด รองลงมาคือ อากรขาออก และ อากรขาเข้า ตามลำดับ

1.4 ส่วนราชการอื่น มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 1.2618 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของส่วนราชการอื่นอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ

1.5 กรมธนารักษ์ มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 0.9821 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของกรมธนารักษ์อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ

1.6 รัฐวิสาหกิจ มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 1.0417 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ

1.7 รายได้รวมของรัฐบาล มีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 0.9955 แสดงว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ

รายละเอียดของค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ของหน่วยงานราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจดังแสดงในตารางที่ 1 โดยกำหนดให้เครื่องหมาย ✓ หมายถึงการจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล

ประเภทรายได้	ค่าดัชนีความพยายาม	ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี
กรมสรรพากร	0.9937	
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	0.9925	
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	1.0015	✓
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	0.9798	
ภาษีธุรกิจเฉพาะ	1.0244	✓
อากรแสตมป์	1.0177	✓
กรมสรรพสามิต	0.9698	
ภาษีนํ้ามันฯ	0.9380	
ภาษียาสูบ	0.9905	
ภาษีสุราฯ	0.9776	
ภาษีเบียร์	0.9883	
ภาษिरถยนต์	0.9795	
ภาษีเครื่องดื่ม	0.9978	
ภาษีเครื่องไฟฟ้า	0.8631	
ภาษिरถจักรยานยนต์	1.0036	✓
ภาษีเบตเตอร์	1.0415	✓
ภาษีอื่น	0.9468	
กรมศุลกากร	0.9560	
อากรขาเข้า	0.9483	
อากรขาออก	1.1547	✓
รายได้อื่น	1.3568	✓
ส่วนราชการอื่น	1.2618	✓
กรมธนารักษ์	0.9821	
รัฐวิสาหกิจ	1.0417	✓
รายได้รวมของรัฐบาล	0.9955	

ที่มา : จากการคำนวณ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

2. การทดสอบความนิ่งของข้อมูล

การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) โดยวิธีการ Dickey-Fuller test และ การทดสอบหาความสัมพันธ์ในระยะยาวของตัวแปร (Cointegration) ด้วยวิธี Error Correction ตามวิธีการของ Engle and Granger ของ 26 ตัวแปร ผลปรากฏว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความนิ่ง (Stationary) ที่ level และที่ 1st Difference ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test)

ตัวแปร	Stationary	
	level	1st Difference
กรมสรรพากร	✓	
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	✓	
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	✓	
ภาษีมูลค่าเพิ่ม		✓
ภาษีธุรกิจเฉพาะ		✓
อากรแสตมป์	✓	
กรมสรรพสามิต		✓
ภาษีน้ำมันฯ		✓
ภาษียาสูบ	✓	
ภาษีสรรพสามิต	✓	
ภาษีเบียร์	✓	
ภาษिरถยนต์		✓
ภาษีเครื่องดื่ม	✓	
ภาษีเครื่องไฟฟ้า		✓
ภาษिरถจักรยานยนต์	✓	
ภาษีแบตเตอรี่		✓
ภาษีอื่น	✓	
กรมศุลกากร		✓
อากรขาเข้า		✓

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	Stationary	
	level	1st Difference
อากรขาออก	✓	
รายได้อื่น	✓	
ส่วนราชการอื่น	✓	
กรมธนารักษ์	✓	
รัฐวิสาหกิจ	✓	
รายได้รวมของรัฐบาล	✓	
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ(GDP)	✓	

ที่มา : จากการคำนวณ

และจากการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวของตัวแปร(Cointegration) ด้วยการทดสอบ unit root ของ error พบว่า error มีความนิ่ง (Stationary) ที่ level ทุกตัวแปร

3. ความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

3.1 ความยืดหยุ่นของรายได้กรมสรรพากรต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความยืดหยุ่นของรายได้กรมสรรพากรต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าเท่ากับ 1.1111 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1111 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากรมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นแต่ละประเภทภาษีของกรมสรรพากรแล้ว พบว่าทุกประเภทภาษีของกรมสรรพากรมีค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าหนึ่ง ยกเว้น ภาษีธุรกิจเฉพาะ โดยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีค่าความยืดหยุ่นมากที่สุดรองลงมาคือ อากรแสตมป์ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และ ภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามลำดับ

3.2 ความยืดหยุ่นของรายได้กรมสรรพสามิตต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความยืดหยุ่นของรายได้กรมสรรพสามิตต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีค่าเท่ากับ 1.3218 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพสามิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3218 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพสามิตมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นแต่ละประเภทภาษีของกรมสรรพสามิตและพบว่า ภาษีสุรา รodynนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และภาษีเบตเตอรี่ มีค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าหนึ่ง โดยภาษีเครื่องใช้ไฟฟ้ามีค่าความยืดหยุ่นมากที่สุดรองลงมาคือ ภาษिरodynนต์ เบตเตอรี่ และภาษีสุรา ตามลำดับ ส่วนภาษีน้ำมัน ยาสูบ เบียร์ เครื่องดื่ม รถจักรยานยนต์ และภาษีอื่นๆ มีค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศน้อยกว่าหนึ่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

3.3 ความยืดหยุ่นของรายได้กรมศุลกากรต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยความยืดหยุ่นของรายได้กรมศุลกากรต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีค่าเท่ากับ 0.2819 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้ของกรมศุลกากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2819 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้ของกรมศุลกากรมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นแต่ละประเภทรายได้ของกรมศุลกากรแล้วพบว่า ทุกประเภทรายได้มีค่าความยืดหยุ่นต่ำกว่าหนึ่ง โดยอากรขาเข้ามีความสัมพันธ์ผกผันกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ส่วนอากรขาออกมีค่าความยืดหยุ่นสูงกว่ารายได้อื่นของกรมศุลกากรเพียงเล็กน้อย

3.4 ความยืดหยุ่นของรายได้จากส่วนราชการอื่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความยืดหยุ่นของรายได้จากส่วนราชการอื่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีค่าเท่ากับ 0.2874 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้จากส่วนราชการอื่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2874 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้จากส่วนราชการอื่นมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ

3.5 ความยืดหยุ่นของรายได้กรมธนารักษ์ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยความยืดหยุ่นของรายได้กรมธนารักษ์ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีค่าเท่ากับ 0.7734 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้ของกรมธนารักษ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7734 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้ของกรมธนารักษ์มีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ

3.6 ความยืดหยุ่นของรายได้รัฐวิสาหกิจที่จัดส่งให้แก่รัฐบาลพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความยืดหยุ่นของรายได้รัฐวิสาหกิจต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีค่าเท่ากับ 1.3606 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้ของรัฐวิสาหกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3606 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้ของรัฐวิสาหกิจมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

3.7 ความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีค่าเท่ากับ 1.0152 หมายความว่า เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การจัดเก็บรายได้รวมของรัฐบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0152 และกล่าวได้ว่าการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ เนื่องจากมีค่าความไหวตัวมากกว่าหนึ่ง

รายละเอียดของค่าความยืดหยุ่นในการจัดเก็บรายได้ของหน่วยงานราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจดังแสดงในตารางที่ 3 โดยกำหนดให้เครื่องหมาย ✓ หมายถึง ความไหวตัวของรายได้มีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 ความยืดหยุ่นของการจัดเก็บรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ประเภทรายได้	ค่าความยืดหยุ่นของ การจัดเก็บรายได้ต่อ GDP	ความสามารถในการรักษา เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
กรมสรรพากร	1.111074	✓
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	1.212746	✓
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	1.106906	✓
ภาษีมูลค่าเพิ่ม	1.042029	✓
ภาษีสรรพสามิต	-0.069810	
อากรแสตมป์	1.127156	✓
กรมสรรพสามิต	1.321797	✓
ภาษีสรรพสามิต	0.898518	
ภาษีสรรพสามิต	0.916868	
ภาษีสรรพสามิต	1.322076	✓
ภาษีเบียร์	0.941780	
ภาษีสรรพสามิต	1.568918	✓
ภาษีเครื่องดื่ม	0.962487	
ภาษีเครื่องไฟฟ้า	1.988286	✓
ภาษีสรรพสามิต	0.880519	
ภาษีเบตเตอร์	1.417259	✓
ภาษีอื่น	0.318153	
กรมศุลกากร	0.281900	
อากรขาเข้า	0.318302	
อากรขาออก	-0.698471	
รายได้อื่น	0.287427	
ส่วนราชการอื่น	0.287427	
กรมธนารักษ์	0.773381	
รัฐวิสาหกิจ	1.360623	✓
รายได้รวมของรัฐบาล	1.015234	✓

ที่มา : จากการคำนวณ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการจัดเก็บรายได้รัฐบาล หากพิจารณาในภาพรวมระดับหน่วยงานพบว่า มีเพียงส่วนราชการอื่น และรัฐวิสาหกิจเท่านั้นที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ และเมื่อพิจารณาจากประเภทรายได้ พบว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ของกรมสรรพากร ภาษีรถจักรยานยนต์ และภาษีเบตเตอร์ของกรมสรรพสามิต อากรขาออกและรายได้อื่นของกรมศุลกากรมีค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลมีค่ามากกว่าหนึ่ง ส่วนการจัดเก็บรายได้รวมของกรมสรรพากร ภาษีเงินได้เงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม การจัดเก็บรายได้รวมของกรมสรรพสามิต ภาษีสรรพสามิต ยาสสูบ สุรา เบียร์ รถยนต์ เครื่องดื่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า และภาษีอื่นๆ การจัดเก็บรายได้รวมของกรมศุลกากร อากรขาเข้า รายได้ของกรมธนารักษ์ รวมถึงการจัดเก็บรายได้รวมของรัฐบาลมีค่าดัชนีความพยายามต่ำกว่าหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า การจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์นั้น อาจแสดงให้เห็นว่า สำหรับประเทศไทยปัจจัยในการกำหนดผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการภาษีมากกว่ารายได้ประชาชาติ

2. ความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือความไหวตัวของรายได้รัฐบาล จากผลการศึกษาพบว่า การจัดเก็บรายได้รวมของกรมสรรพากร ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม อากรแสตมป์ รายได้รวมของกรมสรรพสามิต ภาษีสรรพสามิต รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และภาษีเบตเตอร์ รายได้ของรัฐวิสาหกิจ และรายได้รวมของรัฐบาลมีค่าสัมประสิทธิ์ของความยืดหยุ่นของรายได้ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือค่าความไหวตัวของรายได้มากกว่าหนึ่งนั้น แสดงให้เห็นว่ารายได้ประเภทต่างๆข้างต้นมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประพนธ์ ใหญ่สูงเนิน (2551) ที่ค้นพบว่าภาษีสรรพสามิตมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความสามารถในการทำรายได้ให้รัฐอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง อีกทั้งผลการศึกษาของภูมิฐาน รังคกุลวัฒน์ (2541) ที่พบว่าค่าความไหวตัวของภาษีมูลค่าเพิ่มมีค่ามากกว่าหนึ่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wellington Garikai Bonga (2015) ที่ค้นพบว่าระบบภาษีของซิมบับเวมีการตอบสนองต่อการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติเนื่องจาก ค่าความไหวตัวของภาษีมักมีค่ามากกว่าหนึ่ง โดยสามารถแยกการอภิปรายความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลแต่ละประเภทได้ดังนี้

2.1 ภาษีแต่ละประเภทของกรมสรรพากร พบว่าทุกประเภทภาษีของกรมสรรพากรมีค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าหนึ่ง ยกเว้น ภาษีธุรกิจเฉพาะ แสดงให้เห็นว่าภาษีเหล่านี้มีความสามารถในการทำรายได้แก่รัฐบาลได้เป็นอย่างดี ในส่วนของภาษีธุรกิจเฉพาะมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ผกผันกับรายได้ แต่ค่าสัมประสิทธิ์จากการศึกษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งภาษีชนิดนี้คิดเป็นสัดส่วนน้อยมากในภาษีสรรพากร จึงอาจละเว้นการพิจารณาภาษีชนิดนี้ไปได้

2.2 ภาษีสรรพสามิตโดยรวม และภาษีบางประเภทอันได้แก่ ภาษีสรรพสามิต รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และภาษีเบตเตอร์ ซึ่งเป็นภาษีทางอ้อมมีค่าความยืดหยุ่นต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าหนึ่ง อีกทั้งภาษีสรรพสามิตบางประเภทมีค่าความยืดหยุ่นสูงที่สุดในบรรดารายได้แต่ละประเภทของรัฐบาล ยิ่งแสดงให้เห็นว่า ภาษีสรรพสามิตประเภทต่างๆข้างต้นมีความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐบาลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของภาษีสรรพสามิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความสามารถในการทำรายได้ได้ดีกว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งเป็นภาษีทางตรงเนื่องจากค่าความยืดหยุ่นสูงกว่ากันมาก แต่ขณะเดียวกันภาษีทางอ้อมที่มีค่าความยืดหยุ่นสูงก็น่าจะสื่อความหมายต่อไปได้อีกว่า ภาระภาษีเหล่านี้ตกอยู่ที่ผู้มีรายได้น้อยมากกว่าผู้มีรายได้สูง ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเสียภาษีอันจะนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ที่กล่าวไว้ในทฤษฎีการบริโภคของ Keynes ว่าเมื่อรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

บริโภคของประชาชนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่อย่างน้อยก็การเพิ่มขึ้นของรายได้ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการบริโภคอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ของผู้มีรายได้ต่ำกับผู้มีรายได้สูงจะแตกต่างกัน โดยผู้มีรายได้สูงจะมีความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (Marginal Propensity to Consume: MPC) ต่ำกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ดังนั้นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคส่วนใหญ่จะมาจากผู้มีรายได้ต่ำ และเมื่อการใช้จ่ายในการบริโภคเป็นฐานภาษีขายที่เก็บเท่ากันหมดไม่ว่าผู้บริโภคจะรายได้เท่าใด นั้นแสดงว่าผู้มีรายได้ต่ำเป็นผู้รับภาระภาษีขายมากกว่าผู้มีรายได้สูง

2.3 อารขาเข้า อารขาออก และรายได้เงินของกรมศุลกากร ที่มีค่าความยืดหยุ่นต่ำกว่าหนึ่ง แสดงว่าเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศขยายตัวร้อยละ 1 รายได้ของกรมศุลกากรจะขยายตัวไปน้อยกว่าร้อยละ 1 นั้น อาจแสดงให้เห็นว่า รายได้ของกรมศุลกากรกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีความสัมพันธ์กันน้อย เนื่องจากสินค้านำเข้า ส่งออกจะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกประเทศมากกว่า โดยเฉพาะอารขาออกจะมากหรือน้อยน่าจะเกี่ยวข้องกับประเทศคู่ค้ามีใช้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือรายได้ประชาชาติ อีกทั้งค่า R-squared ของรายได้ทุกประเภทของกรมศุลกากรที่ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นค่าความยืดหยุ่นที่ได้จากการศึกษาจึงอาจมีลักษณะที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 ส่วนราชการอื่น กรมธนารักษ์ และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นเป็นบวก แสดงให้เห็นว่ารายได้ของส่วนราชการอื่น กรมธนารักษ์ และรัฐวิสาหกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยค่าความยืดหยุ่นของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจมีค่าสูงมากกว่าหนึ่ง รองลงมาคือกรมธนารักษ์และส่วนราชการอื่น แต่เนื่องจากค่า R-squared ของรายได้ในส่วนราชการอื่น กรมธนารักษ์ และรัฐวิสาหกิจมีค่าต่ำมากคือ เท่ากับ 0.1164 0.0936 และ 0.2921 ตามลำดับ อาจแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของทั้งสามหน่วยงานนี้ไม่ถึงร้อยละ 30 ส่วนที่เหลืออีกมากกว่าร้อยละ 30 เป็นอิทธิพลจากปัจจัยอื่น

2.5 รายได้รวมของรัฐบาล ซึ่งมีค่าความยืดหยุ่นของรายได้รัฐบาลต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมากกว่าหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปกติ แต่เป็นเกณฑ์ที่สูงกว่าปกติไม่มากนัก เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นสูงกว่าหนึ่งเพียงเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาที่ค้นพบว่า แต่ละประเภทรายได้ของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและความไหวตัวที่ต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโครงสร้างทางภาษีที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นภาษีทางตรงหรือทางอ้อม ลักษณะโครงสร้างภาษีดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลให้อัตราส่วนภาษีของไทย หรือความพยายามทางด้านภาษี อีกทั้งความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐ และความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละประเภทรายได้แตกต่างกัน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นว่ารัฐควรมีการปรับปรุงนโยบายโดยแยกตามแต่ละประเภทรายได้ภาษี หรือการกำหนดนโยบายแยกตามแต่ละท้องที่ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายภาษีที่สำคัญ 2 ประการคือ เป้าหมายในการทำรายได้ให้แก่รัฐ และเป้าหมายความเสมอภาคในการกระจายรายได้และทรัพย์สิน

2. ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งคือ รายได้ทางภาษีหลายประเภทมีค่าความยืดหยุ่นสูงกว่าหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายได้ประเภทนั้นๆมีความสามารถในการทำรายได้หรือมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ดี ซึ่งรัฐบาลควรขยายฐานภาษีที่มีศักยภาพเหล่านี้ให้กว้างขึ้นเพื่อให้สามารถจัดเก็บรายได้ได้เพิ่มขึ้น หรือแม้กระทั่งการเร่งพิจารณาหาทางจัดเก็บ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

ภาษีประเภทใหม่ๆ เช่น ภาษีมรดก ภาษีที่ดิน ภาษีทรัพย์สิน ซึ่งนอกจากจะทำให้รายได้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะมีผลให้เกิดการกระจายรายรายได้และทรัพย์สินที่เสมอภาคมากยิ่งขึ้น

3. เนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินเพื่อการพัฒนาประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ความสามารถในการหารายได้ค่อนข้างจำกัด ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ ดังนั้นการออกแบบโครงสร้างภาษีที่ช่วยบรรเทาความไม่มีเสถียรภาพได้บ้างจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลควรคำนึงถึง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อรัฐบาลจำเป็นต้องใช้งบประมาณขาดดุลเพื่อให้รายได้ประชาชนขยายตัว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ เนื่องจากผลิตผลไม่สามารถขยายตัวได้ในอัตราเดียวกันกับความต้องการในผลผลิตที่เพิ่มขึ้นได้ ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ รัฐบาลกำหนดมาตรการที่จะสามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีทางตรงอื่นๆ ที่มีค่าความไหวตัวสูงกว่าหนึ่ง โดยเก็บให้ได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการขยายตัวของรายได้ประชาชน ซึ่งจะเป็นการช่วยลดการใช้จ่ายใช้สอยลง เนื่องจากประชาชนจะมีรายได้หลังจากหักภาษีน้อยลง และสิ่งนี้จะเป็นการช่วยบรรเทาภาวะเงินเฟ้อได้โดยอัตโนมัติด้วย

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

4.1 จากการผลการศึกษาที่พบว่าประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้รัฐบาลบางประเภทยังมีค่าดัชนีความพยายามต่ำกว่าหนึ่ง หรือ ไม่สอดคล้องกับรายได้ประชาชน ซึ่งอาจเกิดจากวิธีการบริหารภาษี ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาคอบคลุมทุกข้อสงสัยจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ของรัฐบาลด้วย

4.2 เนื่องจากประชาชนในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีความสามารถในการเสียภาษีไม่เท่ากัน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลมีประสิทธิภาพไม่เท่ากันด้วย จึงควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้รัฐบาลแยกแต่ละจังหวัด และเนื่องจากแต่ละพื้นที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากมีการศึกษาประสิทธิภาพและความไหวตัวของรายได้รัฐบาลโดยแยกตามโครงสร้างเศรษฐกิจ อาจสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ได้

4.3 เนื่องจากสินค้าแต่ละประเภทมีความจำเป็นไม่เท่ากัน การศึกษาถึงประสิทธิภาพและความไหวตัวของรายได้ภาษีประเภทเดียวกัน แต่แยกตามชนิดสินค้า อาจสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐของสินค้าประเภทนั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชมเพลิน จันทร์เรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต. (2524). *โครงสร้างภาษีของไทยและผลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพนธ์ บุญสูงใหญ่. (2551). *การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตของสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 3 (สารนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- พอพันธ์ อูยานนท์. (2554). *ทฤษฎีการบริโภค การลงทุน การใช้จ่ายภาครัฐและดุลยภาพในตลาดผลผลิต*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ขั้นสูง* (หน่วยที่ 9). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภูมิฐาน รังคกุลวัฒน์. (2541). *ภาระภาษีและความลอยตัวของภาษีมูลค่าเพิ่ม: กรณีสินค้าเบียร์ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์และสุราพิเศษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2527). *การสำรวจสถานะความรู้ด้วยภาษีอากรในเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

สำนักงานประมาณ. (2559). โครงสร้างงบประมาณ ปีงบประมาณ 2555 – 2559. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.bb.go.th>.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2559). ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาล ปีงบประมาณ 2555 – 2559. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.fpo.go.th>.

สุพจน์ สุวรรณรัตน์. (2557). *ความยืดหยุ่นและความไหวตัวของภาษีทรัพย์สิน* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

อักรพงศ์ อ้นทอง. (2550). *คู่มือการใช้โปรแกรม EViews เบื้องต้น: สำหรับการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Roshaiza Taha. (2008). Causality between Tax Revenue and Government Spending in Malaysia. *The International Journal of Business and Finance Research*, 2(2), 63-73.

Sun Jian and Tong Jinzhi. (2011). *A Research on Economic Factors Affecting China's Tax Growth Based on Panel Error Correction Model*. Xiamen University: Fujian China.

Wellington Garikai Bonga. (2015). Tax Elasticity, Buoyancy and Stability in Zimbabwe. *Journal of Economics and Finance (IOSR-JEF)*, 6(1), 21-29.

